

ספירת העומר וכוח הדיבור

רצייתי לדבר על מגילת רות, אבל יש לי שיחה שממש רצייתי לתת שבוע שעבר. יש לי מסר ייחודי שקשור לפרשת אמור וליום הזיכרון לחללי צה"ל. נתחיל עם זה.

אני רוצה לדבר קצת על ספירת הקילו שאנחנו עכשיו עוסקים בה. ספירת הקילו. מאיפה בא השם עומר? מה זה? לכל קרבן יש שם מהותי. יש קרבן עולה, חטאת, אשם, שלמים. מה זה עומר? עומר זה חצי קילו! "והעומר עשירית האיפה הוא". קרבן הקילו? איזה מין שם זה? ממתי הקילו הוא שם הקרבן? אנחנו כולנו סופרים את העומר, ולא חושבים על השם המוזר הזה. מצוות הקילו. (דיברנו על שני דברים, ועל הדבר השלישי צריך לדבר. יש המון מושגים שאנחנו דשים בהם, ואנחנו לא שמים לב שהם לא מתאימים. העקידה למשל, היא לא שום דבר! המצווה היתה להרוג, לשחוט. מה הניסיון בלקשור? אם אברהם היה שוחט את יצחק בלי לשחוט אותו - מצויין! אם המלאך לא היה עוצר ואברהם לא היה שוחט, הוא לא היה עומד בניסיון. הניסיון גם לא היה העלאה, הוא היה צריך לשטוח, לזבוח! אותו דבר, בחודש אדר יש חג מוזר שנקרא פורים. מה זה פורים? המילה היא לא עברית. מילא. הפיל פור הוא הגורל. מה זה היה? הדרך שבה המן רצה להרוג את כל היהודים, הדרך בה הוא רצה לבחור את התאריך להרג היהודים. מהפרט השולי הזה אתה עושה שם חג? היה צריך להיות חג ונהפוך הוא, חג מדרכי ואסתר. לא, הפיל פור! עוד דבר שאני רוצה שתחשבו עליו, הוא החג שאלינו אנחנו מגיעים. איך קוראים לחג שמתקרב ובא אלינו? בתורה קוראים לו שבועות, אנחנו קוראים לו חג מתן תורה לפעמים אבל זה לא כתוב בתורה. מה זה שבועות? זה שם של חג? זה השבועות שאנחנו סופרים. מי מאתנו אומר שבזמן מתן תורתנו מקבלים בישיבה שיעור כללי? אנחנו קוראים לחג שבועות. תחשבו על זה).

אז למה לעומר קוראים ספירת העומר?
את כל השיחה הזו לא נאמר הערב, רק ניקח נקודה קטנה.
אני רוצה לדבר על כח הדיבור שקשור לספירת העומר.
אתם יודעים, עיקר מצוות הפסח הם בפה. יש מצווה דאורייתא לאכול, אין כמעט ימים בשנה עם מצוות עשה לאכול! אפילו בשבת אין מצווה מהתורה.
יש פה לא רק אכילה אחת, יש מצה ומרור וקרבן פסח וכוסות.
אבל חוץ מהאכילה, המצווה היא ההגדה.
הפה הוא הכלי שבו עושים את מצוות הסדר, על האוכל ישנן מצוות הדיבור וכל הלילה הוא מצוות והגדת לבנך. יש עניין של לדבר. לכן קוראים לחג פסח - פה שח. זה חג שבו צריך שהפה ישיח.
למה זה כל כך חשוב? כי האדם נקרא מדבר! "ויפה באפיו נשמת חיים" - רוח ממלא!
לכן, כשרצו לחלק את הבריאה בימי הביניים החלוקה היתה לדומם צומח חי ומדבר, לא ואדם.
לכל הלכות הדיבור הרמב"ם קרא הפלאה. למה? כי זה פלא, איש כי יפליא לנדור.
למה זה פלא? כי יש פה ומפליא לעשות, שקושר דבר רוחני בדבר גשמי.
זה הפלא של האדם, שיש גוף ובתוכו נפש, נשמת חיים. זה פלא, לכן הדיבור נקרא פלא.

אז אם בפסח היה פה שח, בעומר התנופה צריך להיות עומר התנופה!
ספירת העומר קוראת לנו להמשיך את הרעיון של פסח, של קדושת הפה של פסח.
אני רוצה לומר לכם בקיצור למה לספירת העומר קוראים ספירת העומר.
התשובה היא שהמילה עומר מופיעה בתורה בשני מקומות: בספירת העומר וקצירו, ובמן!
בלי צל של ספק, למרות שבגמרא אין גזירה שווה, שני העומרים האלו מתחברים ביחד.
כנראה קוראים לו כך כי רוצים שניקה את המסר של המן ונעביר אותו לעומר.
אחד המסרים של המן זה הסתפקות במועט. המרבה והממעט מקבל עומר לגולגולת, המן יורד ככה ויורד ככה.

אמרתי לכם פעם. אתם יודעים שהמן קשור לקבלת התורה: לא ניתן המן אלא ללומדי תורה, בשביל זה יש את המן. מה זה קשור לתורה?
 כי המן היה אוכל שנבלע באיברים, לא היה לו פסולת. בדור המדבר לא היה שירותים.
 (אז למה כתוב ויתד תהיה לך על אונך? או מצג הכניסה לארץ, או במקרה שהם קנו אוכל מהגויים, איזה גולן שמוכר אוכל שיש לו שיריים).

מה זה כל עניין הצואה והדברים המלוכלכים באוכל? זה עניין חטא אדם הראשון!
 לפני חטא אדם הראשון המלאכים צלו לאדה"ר בשר ונתנו לו יין משומר!
 מה זה בשר צלוי? הדבר הכי גס בבשר זה הנפש, הדם. בצלייה הדם יוצא.
 כשהם צלו לו את הבשר, הוא אכל אוכל נטו, אוכל שלא היו בו דברים רעים.
 אותו דבר יין המשומר. השמרים שיש ביין זה מה שעושה אותו שיכור, אבל יין משומר - יין מסונן מאלכוהול, הוא אוכל נטו!
 הנפש החיים אומרי שעץ הדעת טוב ורע, אין הכוונה שהוא מאפשר להבדיל בין טוב ובין רע, שמי שאכל מזה פתאום קיבל שכל להבדיל בין טוב ורע, ולפני כן אדם הראשון היה טמבל שלא ידע בין טוב ורע - אלא שהעץ הוא של דעת טוב ורע, כמו "וידע האדם את חוה אשתו", זה עץ של ערבוב הטוב והרע!
 לפני כן היה רע בחוץ, האדם היה כולו טוב.
 לכם אין יצר הרע, אבל מי שיש לו יצר הרע מרגיש את היצר הרע שלו בפנים! אני רוצה.
 אדם הראשון קיבל יצר הרע מבחוץ!
 חטא אדם הראשון היה עץ הדעת טוב ורע, ערבוב טוב ורע.
 זה גם היה עונשו, שהאוכל נהיה מעורבב, עם פיקס.
 האוכל שלנו ממית, הורג. אתם יודעים מה זה דיאליזה!
 אם לא היה לנו כליות, כבד, השתן שלנו היה הורג אותנו! מי שהכליות שלו לא עובדות הוא בסכנת חיים, הוא צריך השתלת כליות! הכליות מפרידות את הטוב שבאוכל מהזבל, מסם המוות שיש באוכל כדי שאת זה נפריש.
 המן היה אוכל נטו.
 מה שרוצים לומר לנו זה: תפסיק לרדוף אחרי הגשמיות.

אני רוצה לעסוק בעניין הדיבור בעיקר.
 הבעיה שלנו היא דיבור, פטפטת. אני מבקש לקחת אתכם למסע ייחודי של ספירת העומר כעבודה על הדיבור.
 כמו שיש איפוק באוכל, בקדושת העיניים והמחשבות, שאדם צריך לשלוט על עצמו ולא כל מה שבא לו. לא כל מה שאני רוצה אני מסתכל, לא כל מה שאני רוצה אני מהרהר, כמו האיפוק הזה - גם בדיבור צריך איפוק.
 אני רוצה ללמוד איתם קטע מפרשת אמור שיוכיח לנו את הנקודה הזו.
 ויצא בן אישה ישראלית והוא בן איש מצרי... ויקוב בן האשה הישראלית את ה' ויקלל. ושם אמו שלומית בת דברי למטה דן.
 אומר רש"י: מי זה היה? האיש המצרי הוא המצרי שהרגו משה.
 על שלומית בת דברי אומר רש"י שהכתוב פרסם שבחם של ישראל, שהיא לבדה היתה זונה. זו מילה חריפה.
 שלומית: שהיתה מפטפטת, שואלת בשלום הכל. בת דברי - דברנית היתה ומדברת עם כל אדם, לפיכך קלקלה.
 הרש"י הזה לא מתאים לרש"י בספר שמות. ברש"י שבספר שמות מובא רש"י משמות רבה, ופה רש"י לא מביא את ויקרא רבה, אבל הוא הולך על פי העיקרון שלו.

בשמות אומר רש"י בשם מדרש רבה על "וירא איש מצרי", שהלך נוגש מצרי אצל שוטר יהודי ונתן עיניו אצל אשתו. הוא חיכה לשעת הגבר והוציא את השוטר מביתו, ובא על אשת העברי, והיא היתה סבורה שהוא בעלה.
 מה האשה? אנוסה! ממש לא כמו רש"י שאצלנו.
 רש"י אצלנו אומר שהיא קלקלה, אבל לפי רש"י בספר שמות היא לא עשתה שום דבר רע!
 היה לילה, היא היתה בטוחה שזה בעלה.
 עכשיו נראה את ויקרא רבה.
 המדרש אומר שלמרות שלא היו ממזרים באותה שעה, הוא היה ממזר. אבל אם אמא שלו יהודיה ואבא שלו מצרי, זה לא הופך אותו לממזר.
 למה המדרש קורא לו ממזר? כי כיוון שנכנס המצרי שחקה לו אשתו. כיוון שיצא בעלה נכנס וקלקל עמה.

המדרש אומר שהיא הראתה למצרי פנים שוחקות ודיברה איתו בדברי שחוק, ולכן הוא חשב שהוא יכול לפתות אותה ושיוכל לזנות עצמה. אתם מבינים? לכן רש"י קורא לה זונה ואומר שהיא קלקלה. לפי המדרש בשמות היא לא עשתה כלום, אבל לפי המדרש פה היא "התחילה".

זה פותר קושיה גדולה על רש"י.

רש"י אומר שהיא היתה אומרת שלום לכולם כגנאי, אבל אנחנו יודעים שצריך להקדים שלום לכל אדם! במדרש כתוב אפילו יותר, כמה גדול כוחו של שלום, שאפילו לשונאים אמר ה' לפתוח לשלום - וקראת אליה לשלום! (אתם אומרים קידוש לבנה? אומרים שלום עליכם? עונים לכם עליכם השלום. למה לא עונים לו שלום עליכם חזרה?)

זה יהודים, אתה אומר לי ככה אז אני אומר אחרת. יש אלוקים? - אין אלוקים.

כל דבר יסודותיו בהררי קודש! תשכחו את הבדיחה הזו.

הגמרא אומר שכשאדם עושה נדר הוא לא אומר לה' קרבן, אלא קרבן לה'! למה? אם הוא ימות.

אם הוא יגיד לה' וימות לפני שאמר נדר, אז הוא הוציא שם שמים לבטלה. אבל אם אמר נדר ומת לפני שהספיק לומר לה', הוא לא הוציא שם שמים לבטלה.

שלום זה אחד משמות ה'. הגמרא אומרת שמי שמקדים שלום לחברו זוכה לאריכות ימים ושנים.

אני פוגש חבר ורוצה לומר לו שלום עליכם, אבל אני צריך לומר לו עליכם השלום כדי לא להוציא שם שמים לבטלה.

אבל כיוון שמי שמקדים שלום לחברו זוכה לאריכות ימים, אז אני לא צריך לחשוש שמא אני אמות באמצע, לכן אני יכול לומר שלום עליכם.

אבל, החבר שלי לא הקדים שלום לחברו, הוא לא יכול לומר שלום עליכם, כי הוא עלול למות באמצע ולהוציא שם שמים לבטלה, לכן הוא מוכרח לומר לי עליכם השלום!

תזכרו את זה בפעם הבאה שאתם אומרים את זה.

זה לא וורט, אין לנו פולקלור סתם. עכשיו הדבר מובן.

כל הסיפור הזה הוא כדי לשאול על רש"י.

מה רש"י רוצה? היא אמרה שלום עליכם? מצויין!

לבן שיניים מחלב! אדם צריך להלבין את השיניים שלו לחבר שלו, לומר לו שלום עליכם ולקרב אותו! לחייך אליו! מה רש"י רוצה ממנה?

רש"י לא מצטט את המדרש, אבל הוא בונה על המדרש שמאשים אותה בפטוט יתר.

לפעמים צריך לסתום את הפה! כשבא נוגש אל תהיה נחמד! כבא איש מצרי ומסתכל עלייך בעיניים של תאוה, אל תהיה נחמדה! אל תהיה שלום עלייכם.

אז צריך להתאפק, לחסום את הפה ולומר די! אני לא מדבר. עומר, עשירית האיפה.

המידה של העומר זה האיפוק. אסור לקחת יותר! זה המידה שבה צריך למדוד כל דבר.

האשה הזו דיברה ודיברה, היא לא מדב בעומר וזה היה חטאה.

אני לא יודע אם זו סתירה בין רש"י לרש"י. יכול להיות שפעם אחת זה היה כך ופעם אחרת כך.

מכל מקום מפה אנחנו רואים את חומרת הדיבור והפטוט, שאדם לא חושב על מה שהוא אומר.

אמרתי לכם שאת השיעור הזה הייתי צריך לתת לפני שבוע, בשבוע של יום הזיכרון לחללי צה"ל.

אני רוצה לספר לכם סיפור, ייתכן שאתם מכירים.

זכריה באומל. אני חושב שהוא יצא להסדר מטעם ישיבת הכותל, למרות שהוא למד בגוש.

בקצרי קיצור. במלחמת לבנון הראשונה, 1982, היה קרב מר ממוות שנקרא קרב סולטן יעקב.

אני לא אניד את שמות הגנרלים שלא יהיה לשון הרע, אבל האוגדנר היה יאנוש. הוא היה צריך לנסוע לפיקוד צפון והיו לו שני מח"טים. הוא אמר להם שצריך להגיע לדמשק אבל "אל תרוצו".

היה מח"ט אחד שבערה לו הדרך, הוא פיקד על גדוד שריון שהיתה בו פלוגה שלמה של הסדרניקים.

אחרי הקרב של סולטן יעקב פרקו את העניין הזה של פלוגות של הסדרניקים, אחרי זה אין פלוגות הסדר.

מה שקרה זה שגדוד, שהיתה לו פלוגת הסדר, נכנס לתוך סולטן יעקב בלי מודיעין ובלי כלום, ישר לתוך מארב של שני גדודים סורים על הגבעות.

הלך שם טבח איום ונורא, בקרב הזה נהרגו 22 הסדרניקים. נורא ואיום.

הבעיה היא שהיו שלושה נעדרים. נעדר זה יותר כואב ממת. מת חזקה שישתכח מן הלב, אבל נעדר!

אני יותר קשור למשפחה של יהודה כץ, שנים היית מעביר שם שיעורים. איך הם נאבקו עם הידיעה - הוא מת או לא, הולכים ורבנים וכו', וכל הזמן מקטרים על הממשלה שלא עושים מספיק.

את הסיפור הזה שמעתי מהרב שמואל אליהו, ודאי דבריו נאמנים. משפחת באומל החליטו ביום בהיר אחד שדי. אני לא יודע אם זה היה בפרשת קדושים, אבל שם בפרשה נאמר בצדק תשפוט עמיתך - הווי דן את כל האדם לכף זכות. כל אחד מאתנו שופט, לא רק מי שיושב בבית משפט. אנחנו שופטים במחשבה: הוא ככה והוא ככה. יש מצווה דאורייתא לנסות למצוא צד זכות בכל אחד ואחד! המשפחה הזו דיברה כל הזמן ברכילות וקיטרה, ויום אחד הם אמרו די! מספיק, בצדק תשפוט עמיתך. הם החליטו לדבר טוב על הממשלה, בטח הם עסוקים ומשתדלים. דבר אחד אני יכול לומר לכם. צה"ל ידע איפה זכריה באומל קבור. איך?

אתם שמעתם שהיתה דלת פתוחה שישראל ריפאה הרבה סורים? כשאני שמעתי את זה אני רתחתי. אני לא יודע למה עשו את זה, בטח היו שיקולים. תדעו לכם, שהש"ב התלבש על כל סורי שנכנס, וחקר אותו על העניין של הנעדרים! כך הם גילו איפה בית הקברות של זכריה באומל. כך נודע להם איפה. אבל ישראל לא היתה יכולה, הם לא ידעו בדיוק את מיקום הקבר. זה חצי בית קברות.

כמה חודשים אחרי שמשפחת באומל החליטה להתחיל לדבר דברים טובים, ביבי טלפן. האבא נפטר והאמא לא הייתה משהו, אז הוא טלפן לאחות ואמר לה שזכריה באומל בדינו! האחות כמעט התעלפה. אמרה לו האחות שהיא חייבת לספר לו את ההחלטה שהם קיבלו לדבר טוב על הממשלה והמדינה, ושאיין לה ספק שאלוקים שילם להם על זה בכך שהוא הביא להם את זכריה. ביבי מאוד התרגש מזה, ואמר לה שגם הוא צריך לספר לה סיפור. הוא סיפר לה שישראל עשתה לרוסיה איזו טובה עצומה, וכמובן שהרוסים היו חייבים לשלם לישראל טבין ותקילין.

ישבו במטכ"ל וחשבו מה לבקש מרוסיה, ובסוף הגיעו לשלושה בקשות שביבי נסע איתם בכיס לבקש מפותין. אחד מהם היה הדבר הזה. יום אחד לפני הפגישה, עולה לביבי בראש זכריה באומל. הוא ודאי שמע על קרב סולטן יעקב וידע את שמות הנעדרים. יש גם עוד שני נעדרים, אבל עלה לו השם זכריה באומל. כנראה שהוא ידע שהש"ב יודע איפה הוא קבור. אומר ביבי: מה אני משוגע? החליטו הקבינט, החליטו מטכ"ל לבקש אחרת. טוב.

הגיעה יום הפגישה, פוטין אומר לו תודה תודה, ומחכה לשמוע את הדרישות של ביבי. אומר ביבי לאחותו של זכריה: אני לא יודע איך, יצא לי השם זכריה באומל מהפה. פוטין היה נדהם. הוא הכין שיעורי בית, הרוסים לא מטומטמים. המטכ"ל שלו בטח ישב וניחש מה הישראלים יבקשו והתכוונו לזה, אבל הוא לא ידע מה זה באומל! אמר לו ביבי שזה חייל שהוא נפל בסוריה. אמר פוטין שהוא לא זוכר שהיה איזה משהו כזה בזמן האחרון. אומר לו ביבי שזה לא היה עכשיו, אלא לפני 37 שנים. פוטין התחיל לצחוק עליו. שלושים ושבע שנים! מה נשאר? רק אפר. אתה מבקש ממני את השטויות האלו? עונה לו ביבי: אצלנו זה לא שטויות. ביבי התחיל לספר לו מה זה להביא חלל לקבורת ישראל. פוטין מאוד התרגש מהעובדה שיש אומה שמוכנה לחשוב על חלל שלושים ושבע שנים אחרי... פוטין אמר לו שזה עליו. היינו סגור, קיבלת. אבל ביבי לא ידע אם הוא יכל לבקש ממנו עוד דברים. הסביר לו פוטין, כשהוא ראה שביבי מהסס, שאת זה הוא נתן לו כג'סטו. את זה אני עושה, הוא אמר לו. את זה פוטין לקח. כך סיפר ביבי לאחות.

איך כל זה התגלה? בהלוויה האחות הספידה, והיא דיברה בצורה יוצאת דופן גם על ביבי וגם על פוטין. אני ראיתי שהיה שם טקס מאוד מפואר, רואים קצינים רוסים מעוטרם מצדיעים לארון.

שאלו אותה מה היא ראתה. הרב אליהו ניגש אל אחותו של באומל אחרי ההלוויה ושאל אותה מה היא התחילה להלל את פוטין, ואז היא סיפרה לו את הסיפור הזה. תראו מה הכח של הדיבור! אנחנו לא סגנים של אלוקים. אף אחד לא יכול להבטיח לנו שיש פה סיבה ותוצאה. אבל אי אפשר להתעלם מהקשר נראה פה. זה ברור שכך צריך לחשוב. אם יש לך בעיה - תקבל על עצמך משהו! תקבל לשמור את הפה, תקבל לשמור את העניים! (אבל תזכור שה' לא עבד שלך, הוא לא חייב לך תשלום באופן הזה, וכל שכן לא שתי דקות אחרי כן.).

אני רוצה לגמור בעוד שני סיפורים. עולה אשה לאוטובוס, יושבת. לפניו יושבות שתי סמינריסטיות ומלהגות על פלוניית שהתארסה עם השפיץ של ישיבת כתר השניפישו. הן מתחילות לפטפט: מה הוא מצא בה? היא בחורה כזו וכזו, אתם יודעים. האשה יושבת מאחוריהן ומתפוצצת, אחרי כמה דקות שהן מלהגות היא טופחת להן על השכם ואומרת להן שהיא חייבת לומר להן תודה רבה, כי הבחור הזה הוא הבן שלה! היא אומרת להם שהיא היתה מאוד מופתעת, כי כשהיא ביררה על הבחורה אמרו לה שהיא פלאי פלאים, ומהן היא שומעת סיפור אחר לגמרי. היא הודתה לה' שהציל את הבן שלה שלא יפול בתוך פי האתון, שלא ינשא לאותה בחורה מרשעת. היא הודתה גם להן מקרב לב. כשהן שמעו את זה הן נעשו חיוורות. "לא, היא בחורה טובה, סתם צחקנו". אמרה להן האשה: קודם הייתן משיח לפי תומו, הוא נאמן. עכשיו יש לכן עניין - תארו לעצמכן שידעו בסמינר שזרקו את הבחורה הזו בגללכן, אתן גמרתן את הקריירה. אבל לא משנה, אני את הבן שלי הצלתי. אני לא מאמינה למה שאתן אומרות עכשיו. הן התחילו לבכות בכי תמרורים. אחרי כמה דקות של בכי, אמרה להן האשה: תשמעו, אני לא האמא שלו. **אבל יכולתי להיות!**

הסיפור השני. אחרי שחרית הולך אחד לאחד המתפללים ומבקש ממנו: אני צריך ממך משהו מיוחד, אני רוצה שתגיד לי רכילות על פלוני. אין לי היתר, חיפשתי. אבל מאוד נחוץ לי רכילות על פלוני. אומר לו השני: מה פתאום. ההוא מציע שטר של מאה שקל, וההוא מסרב. ההוא מעלה את המחיר לאלף שקל. לא, מה פתאום. עשרת אלפים שקל! אמר לו השני: אתה נורמלי? בשום פנים ואופן! היית אוכל חזיר בשביל עשרת אלפים שקל? חמישים אלף שקל! בשבילי זה עניין של חיים ומוות. אומר לו האיש, בשביל חמישים אלף שקל אני לא עושה איסור דאורייתא. מה פתאום! עזוב אותי! אומר לו אותו יהודי: אז תגיד לי, למה אתמול אחרי התפילה עמדת ודיברת פה לשון הרע על פלוני בחינם...? איך זה? איך האדם לא היה מוכן לומר רכילות במודע בשביל חמישים אלף שקל, אבל כן אמר בחינם פטפטנות, אלא מה...?

השיחה נערכה לפישטחיות הבנתו של העורך,
ובל טעות או חסרון יש לתלות בעורך בלבד.